

Seizoensoverzicht herfst 2024

Zacht, vrij zonnig en op de meeste plaatsen te nat

Klaas Ybema, Harm Zijlstra

Ook het vierde seizoen van het zoveelste te warme jaar 2024 verliep zachter dan normaal, hoewel november daaraan geen bijdrage leverde. Die laatste maand zorgde juist weer wel voor een regionaal flink neerslagoverschot. Alleen het zuidwesten van het land kwam qua neerslag rond normaal uit. Verder verliepen alle drie de maanden gemiddeld aan de zonnige kant. Onweer kwam landelijk wat vaker voor dan normaal en eindelijk leverde november regionaal ook weer eens sneeuw van enige betekenis. De enige stevige herfststorm woedde op 27 november. Al met al geen seizoen van grote uitersten.

Temperatuur

De gemiddelde temperatuur lag landelijk gemiddeld 0,7 graden boven normaal. Op vier van de vijf hoofdstations was dat goed voor een plaats in de top tien sinds 1901, variërend van 8e (De Bilt en De Kooy) tot 10e (Vlissingen). Maastricht vormde de uitzondering. Overal was de herfst van vorig jaar trouwens nog warmer.

De gemiddelde maximum temperatuur liep uiteen van 15,9 °C te Hoek van Holland tot 14,5 °C op Terschelling. De Bilt kwam op 15,6 graden uit tegen 14,7 normaal. De gemiddelde minimum temperatuur bedroeg daar 7,5 °C tegen normaal 7,0. Landelijk varieerde dit van 10,5 °C in Vlissingen tot 6,8 °C te Eelde.

De uiterste waarden bedroegen in De Bilt 29,8 °C op 1 september en -2,8 °C op 21 november. De langjarige gemiddelden zijn resp. 25,9 en -3,1 graden.

De eerste septemberweek was een volwaardig verlengstuk van de zomer. In het zuidoosten verliepen de eerste twee dagen zelfs tropisch (Maastricht 32,3°/1°) en De Bilt boekte zeven datumrecords in die eerste week, waaronder het etmaalgemiddelde van 1, 2 en 7 september. Het tijdvak 29 augustus - 7 september was met gemiddeld 20,3 °C in De Bilt op één na het warmste 10-daagse tijdvak voor het grootste deel gelegen in september. Vorig jaar werd 20,5 °C berekend over 4 - 13 september. In Eelde (19,1 °) en De Bilt (19,7 °) was de eerste septemberdecade niet

Tabel 1. Temperatuur (De Bilt)

	september	oktober	november	herfst	normaal
gem. temperatuur	15,8	12,1	6,9	11,6	10,9
afwijking	+1,1	+1,2	-0,1	+0,7	
max. 20+	16	2		18	14
max. 25+	5			5	2
min. < 0			2	2	6

Tabel 2. Temperatuur (extremen)

	hoogste. maximum (datum)			laagste minimum (datum)		
september	32,3	(01)	Maastricht-vv	1,5	(14)	Vierhouten-T
oktober	23,0	(26)	Maastricht-vv	-2,0	(15)	Holsloot
november	19,1	(24)	Eil	-4,1	(29)	Woensdrecht
	laagste maximum (datum)			hoogste minimum (datum)		
september	13,5	(28)	Lauwersoog / Stavoren	19,5	(02)	Vlissingen
oktober	9,0	(14)	Eil	14,9	(17)	Gilze-Rijen
november	1,9	(21)	Eindhoven	12,4	(01)	Laaksum

eerder zo warm geweest. September vervolgde met een paar koele dagen rond de 12°, een mooi nazomertje rond de 20° en een koel slot. Het temperatuuroverschot van circa 1 graad was uiteindelijk te danken aan de warme eerste decade.

Tegen het normale verloop in werd oktober gemiddeld wat zachter naarmate de maand vorderde en de derde decade vertoonde dan ook de grootste positieve afwijking. Vorst kwam bijna nergens voor en vooral rond de 17° en op de 26° was het uitgesproken zacht. De 17° was de laatste warme dag van het seizoen in De Bilt en tevens goed voor twee datumrecords. Landelijk was de 26e

de laatste dag met 20-plus maxima. De eerste novemberdecade verliep kouder dan normaal en ook rond de 21° (de eerste vorstdag in De Bilt) was het tamelijk koud. Drie dagen later, op 24 november, schoot het kwik de andere kant op. In Eil werd met 19,1 °C zelfs een landelijk record voor de derde novemberdecade gemeten. Te De Kooy was in de derde decade nog nooit zo'n hoog maximum gemeten (17,9 °C) en ook het etmaalgemiddelde was er recordhoog (15,0 °C). De Bilt schreef twee datumrecords bij. Het aantal zomerse en warme dagen lag landelijk gemiddeld en ook in De Bilt hoger dan normaal en het aantal

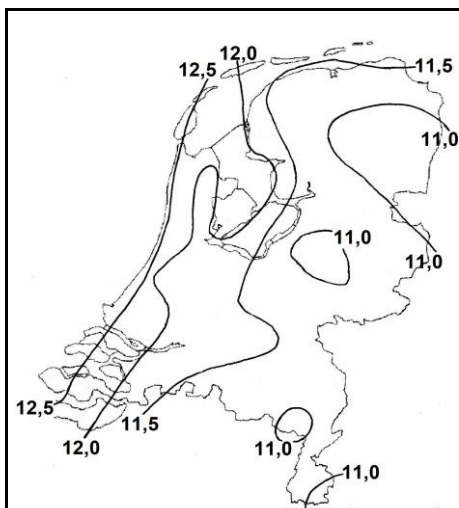

Fig. 1 Gemiddelde etmaaltemperatuur

Gemiddeld	11,6
Normaal	10,9
Hoek van Hol. / Vlissingen	12,8
Holsloot	10,9

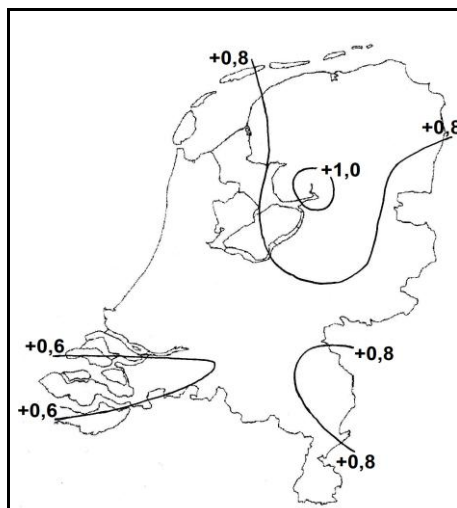

Fig. 2 Afwijking temperatuur

Gemiddeld	+0,7
Marknesse	+1,0
Vlissingen	+0,5

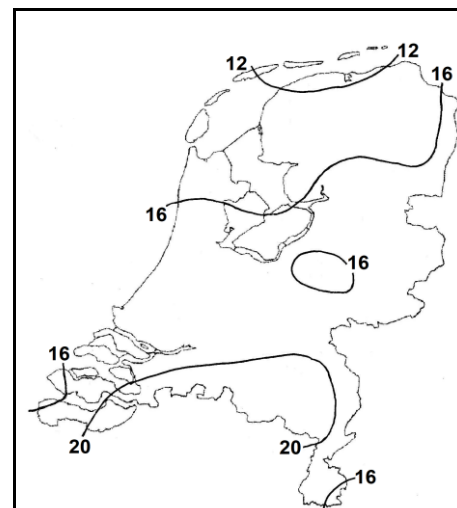

Fig. 3 Aantal dagen 20 graden

Gemiddeld	17
Normaal	12
Eindhoven / Woensdrecht	22
Lauwersoog	9

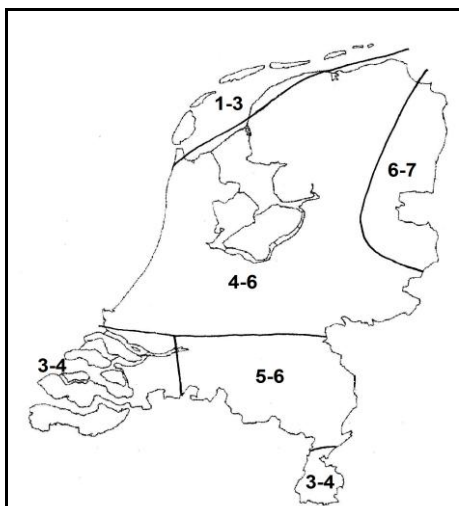

Fig. 4 Aantal dagen 25 graden

Gemiddeld	4,5
Normaal	2,1
Holsloot / Nieuw-Beerta	7
Hoorn-Terschelling	1

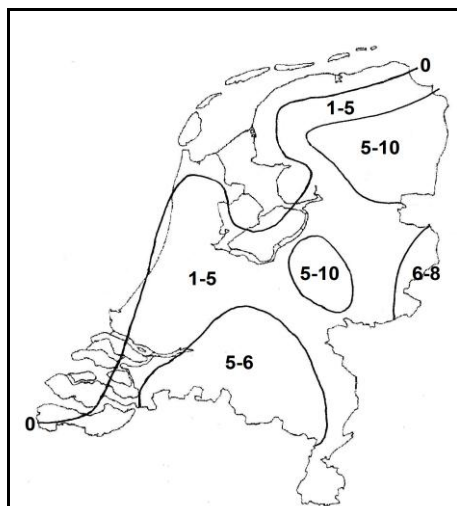

Fig. 5 Aantal vorstdagen

Gemiddeld	3,2
Normaal	5,6
Diverse plaatsen	10
Diverse plaatsen	0

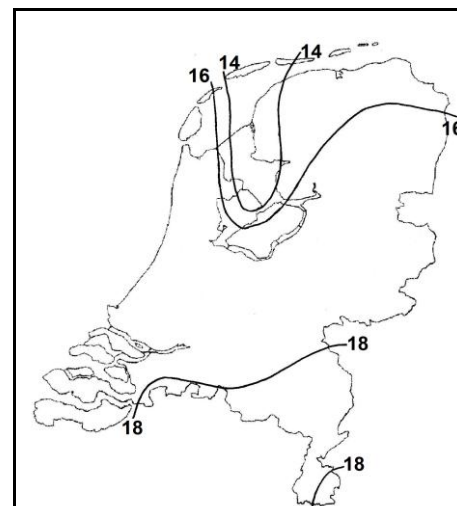

Fig. 6 Max. temp. 24 november

Gemiddeld	16,8
Normaal (november)	15,5
Eil	19,1
Laaksum	12,4

vorstdagen bleef achter. Inmiddels een vertrouwd beeld. Net als in 2021 waren er in De Bilt maar twee vorstdagen. In de herfst van 2006 was daar helemaal geen vorst en in 2014 en 2015 telde men één vorstdag. Het warmtegetal varieerde van 24,7 in Hoek van Holland (!) tot 13,6 te Westdorpe. Alleen op 21 november

was er in het zuidoosten een minimale bijdrage aan het koudegetal (Eindhoven 0,4).

Wind

De landelijk gemiddelde windsnelheid lag met 3,8 m/s iets onder normaal (4,3 m/s). Dat geldt ook voor De Kooy

(4,7 m/s tegen normaal 5,6) en Vlissingen (5,7 tegen 6,3). Op eerstgenoemd station was de herfst slechts tweemaal 'rustiger' verlopen, voor het laatst in 2016. Het hoogste gemiddelde werd gemeten op Vlieland met 7,3 m/s en de laagste waarden in het binnenland lagen rond 3 m/s. Op Vlieland werd op 27

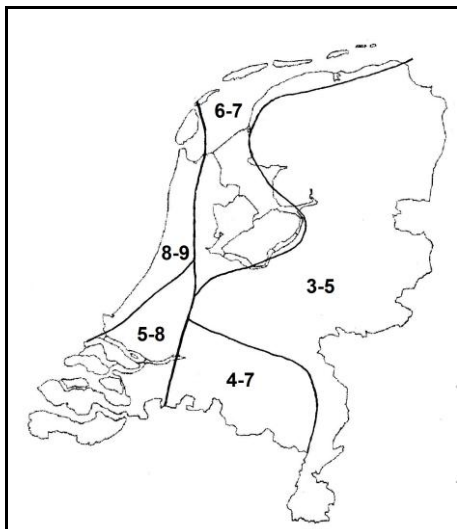

Fig. 7 Dagen onweer

Gemiddeld	5,7
Normaal	4,8
De Kooy	9
Hoogeveen	3

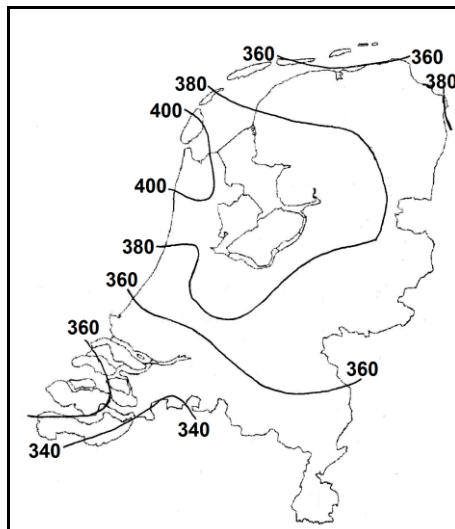

Fig. 8 Uren zon

Gemiddeld	371
Normaal	347
De Kooy	403
Westdorpe	336

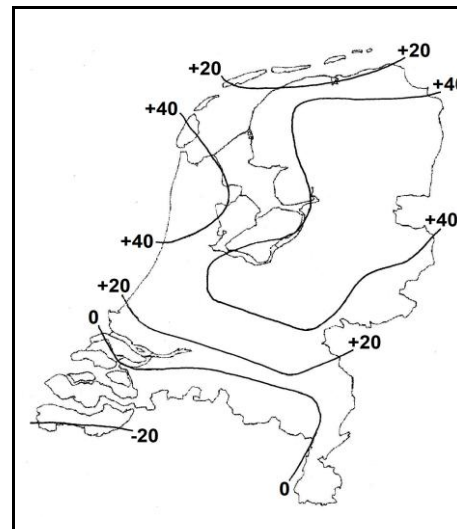

Fig. 9 Afwijking zon

Gemiddeld	+24
Heino	+54
Westdorpe	-21

november de hoogste windvlaag gemeten van 36 m/s bij een maximaal uurgemiddelde van 26 m/s (10 Bft). Qua windrichting kende september een vrij normaal patroon. In oktober was de voorkeursrichting zuidoost tot zuidwest en iets dergelijks geldt voor november. Dat resulteerde in een gemiddelde luchtverplaatsing van 1,2 m/s uit ZZW tegen normaal 1,8 m/s uit die zelfde richting.

Zonneschijn en straling

In het grootste deel van het land was er een overschot aan zon en in De Kooy was de herfst zelfs goed voor een 7e plaats. In het zuiden van het land lagen de waarden rond normaal en in Zeeland was een klein tekort aan zon. De Bilt kwam uit op 383 uren zon tegen normaal 340. De vorige herfst was grijzer, het seizoen daarvoor zonniger. September was vooral zonnig in het noordoosten van het land en het grootste overschot viel in de tweede decade. In oktober waren de verschillen ten opzichte van normaal niet groot. Zonnig was het van 3 - 7 en van 22 - 27 oktober. November kende een tekort aan zon in het noorden en zuiden, maar een overschot in het midden van het land.

Tabel 3. Zonneschijn (extremen)

	hoogste aantal uren	
september	204	Nieuw-Beerta
oktober	139	Wijk aan Zee
november	83	Lelystad-vv
	laagste aantal uren	
september	157	Westdorpe
oktober	106	Arcen
november	44	Lauwersoog

Tabel 4. Zonneschijn De Bilt

	aantal uren / zonloze dagen	
september	179 (+26)	0 (-2)
oktober	124 (+5)	6 (+2)
november	80 (+12)	12 (+4)
herfst	383 (+43)	18 (+4)

Van 6 - 10 november was het grotendeels zonloos. Het aantal zonloze dagen varieerde van 20 in Eindhoven en Arcen tot 12 te De Kooy. De Bilt telde er 18, waarvan 12 in november, ex aequo het grootste aantal sinds november 1991 (13). Het aantal dagen met $\geq 80\%$ zon liep uiteen van 6 te Ell tot 14 op diverse plaatsen. De Bilt had er met 10 één meer dan normaal. De globale straling bedroeg in De Bilt $64,3 \text{ kJ/cm}^2$ (normaal $58,6$). De hoogste etmaalwaarde was 1927

J/cm^2 op 1 september in Maastricht en de laagste waarde bedroeg 23 J/cm^2 te Hoorn (Ters.) op 27 november.

Onweer en sneeuw

Door september lag het aantal landelijke onweersdagen boven normaal (31 tegen 24). De Bilt kwam met vijf onweersdagen op normaal uit. Uitgebreid was het verschijnsel op 2 september in het oosten (Hellendoorn 79 mm!), op 5 september in Zeeland en op 11 en 26 september verspreid over het land. In oktober en november ging het meestal om lokale

Tabel 5. Onweer (extremen)

	hoogste aantal dagen	
september	7	Westdorpe
oktober	1	Plaatselijk
november	6	De Kooy
herfst	9	De Kooy

Tabel 6. Dagen onweer Nederland

september	17	+8
oktober	5	-3
november	9	+3
herfst	31	+7

Tabel 7. herfst 2024		Temperatuur							max ≥		min < uren		W- Neerslag		dagen		Bedekking				Weercijfer				
		max	gem	min	ho. max	la. min			20	25	0	18+	get.	Tot.	ho.	etm	0.1	1	10 gem	zl	zo	gem	≤ 4	≥ 8	
Heerenveen	1*-A-24	14,8	11,1	7,3	28,0	9	-1,5	11	15	3	7	221	15,0	298	27	11	53	42	11	5,4	13	3	6,0	16	14
Laaksum	4*-A-24	15,1	12,4	9,8	28,4	9	0,7	11	15	4	0	240	21,8	236	22	11	51	40	7	5,0	12	5			
Lemmer	3*-B-18	15,0	11,5	8,4	28,5	9	0,5	11	17	4	0	244	17,4												
Schettens	4*-A-18	14,9	11,6	8,4	27,0	9	0,2	11	15	4	0	209	15,5	337	33	11	55	36	14	5,3	17	2	5,8	22	18
Delfzijl	2*-C-18	15,2	11,6	8,5	29,6	9	-0,3	11	20	7	2	247	26,8	254	30	11	52	33	11	6,1		7,1	10	41	
Bilthoven-N	2*-C-18	15,1	11,6	8,7	29,2	9	-1,2	11	16	6	2		260		38	11	56	38	8			7,6	6	40	
Nieuwerkerk a/d IJssel	1*-E-18	15,5	12,1	9,4	30,2	9	-1,3	11	18	5	3	243	24,3	308	38	9	53	41	10						

incidenten, hoewel van 20 t/m 22 november het onweer wat algemener voorkwam.
 Op vier dagen, alle in november, kwam het in ons land tot sneeuwval. Dat is een normaal aantal. Het stationsgemiddelde bedraagt 3,1 en De Bilt had er drie. In het oosten van Groningen waren plaatselijk twee sneeuwdekdagen en op 21 november lag ten zuiden van de Dollard zelfs 10 cm. Maar niet voor lang.

Tabel 8. Sneeuwdek november		
(10 cm of meer, 1975-nu)		
1978	17 (28)	Nieuw-Buinen
1980	20 (07)	Berkhout
1984	10 (17)	Lemmer
1985	20 (28)	Makkum
1988	10 (21)	Harlingen
1990	10 (26)	Den Ham
1999	12 (20)	Vaalsenberg
2004	11 (10)	Vaalsenberg
2005	24 (26)	Enschede
2008	17 (24)	Eerbeek
2010	10 (27)	Sluis
2024	10 (22)	Plts. Groningen

Luchtdruk

De gemiddelde luchtdruk varieerde van 1015,8 hPa in het uiterste noordwesten tot 1017,0 hPa in Maastricht. In De Bilt werd 1016,4 hPa berekend, wat iets boven de normaal van 1014,8 ligt. De uiterste waarden werden beide in oktober en in Maastricht gemeten: 1035,8 hPa op de 23^e en 982,6 hPa op de 9^e. De enige opvallend lange periode met een grote afwijking was van 1 tot 15 november. De eerste novemberdecade eindigde bijna 16 hPa boven normaal. In De Bilt (1028,2 hPa) had na 1900 alleen de overeenkomstige periode van 1978 een hogere druk gekend (1028,9).

Neerslag

Landelijk gemiddeld viel er 270 mm neerslag tegen 240 mm normaal. Alleen in Zeeland en westelijk Noord-Brabant was de afwijking van normaal klein. De rest van het land en met name het Noord-Hollandse kustgebied, was te nat. De Bilt ontving 284 mm tegen 239 mm normaal. Vorig jaar was de herfst overal aanzienlijk natter. September was een natte maand, vooral aan de westkust, maar ook lokaal in het oosten en midden van het land. Vooral de 10^e was een zeer natte dag. In De Bilt viel toen ruim 53 mm (00-24 u), wat een nieuw maandrecord betekende. Het was tevens sinds 1901 op twee na de hoogste etmaalsom daar ooit in de herfst gemeten. De laatste hogere etmaalsom was 64 mm op 13 oktober 2013. Het landsgemiddelde van de ochtendmetingen (8-8) op de 11e bedroeg ruim 22 mm. Over dat etmaal kwam neerslagstation De Bilt op ruim 62 mm uit en Barneveld op bijna 64.

Tabel 9. Grootste etmaalaftappingen		
Hellendoorn	78,8	03-09
Barneveld	63,6	11-09
De Bilt	62,5	11-09
Krommenie	60,0	28-09
Doetinchem	57,0	03-09
Maasland	56,8	11-09
Arcen	56,4	03-09

De periode 14 - 24 september verliep echter meest droog. De derde decade leverde in Bergen (NH) 125 mm neerslag op, waarvan 113 mm in drie dagen (26e - 28^e). Oktober verliep gemiddeld iets aan de droge kant. Dat was vooral het geval in Zeeland en Noord-Groningen. Langere droogteperiodes ontbraken

Tabel 10. Natste en droogste plaatsen

Bergen	NH	391
Castricum	NH	380
Overveen	NH	372
Kolhorn	NH	369
Anna Paulowna	NH	368
Krommenie	NH	363
Kornwerderzand	FR	353
De Haukes	NH	351
Assendelft	NH	350
Schagen	NH	348
Heiloo	NH	347
Purmerend	NH	343
		•
		•
Echt	LI	212
Kessel-Eik	LI	212
Oss	NB	210
Gorinchem	ZH	209
Dedemsvaart	OV	209
Sevenum	LI	207
Ammerzoden	GE	201
Andel	NB	200
St. Kruis	ZL	199
Oosterhout	NB	196
Klazienaveen	DR	195
Nieuwendijk	NB	189

echter. De natste regio was Zuid-Limburg, vooral door de grote hoeveelheid regen veroorzaakt door ex-orkaan Kirk. Op sommige plaatsen viel daar toen meer dan 50 mm (Schinveld 56). November was behoorlijk droog tot de 16e, waarna alle remmen los gingen. Het noorden van het land was het natste landsdeel. Daar viel op sommige plaatsen meer dan 130 mm neerslag in twaalf dagen tijd (17-28 nov). De neerslagduur varieerde van 194 uren op diverse stations tot 153 uren te Hoogeveen en Eindhoven. De Bilt kwam op 168 uren uit (normaal 184). Het aantal dagen met ≥ 10 mm liep uiteen van 15 in Purmerend en Kornwerderzand (FR) tot 4 op diverse plaatsen. De Bilt had er 10 (n=7). Daar waren 36 dagen met ≥ 1 mm, dat is één meer dan normaal.

Tabel 11. Relatief natst / droogst

Hellendoorn	337	+115
Kornwerderzand	353	+109
Doetinchem	321	+100
		•
		•
Enkhuizen	217	-43
Oosterhout	196	-46
St. Kruis	199	-49

Tabel 12. Districtsgemiddelden

Waddeneilanden	301	+20
Fryslân-vasteland	289	+40
Groningen	259	+23
Drente	250	+23
Overijssel	257	+38
Veluwe	283	+45
Oost-Gelderland	272	+58
Betuwe	233	+18
Utrecht	275	+30
Flevoland + IJsselmeer	277	+32
Noord-Holland (excl. Texel)	319	+34
Zuid-Holland	287	+16
Zeeland	253	+4
Westelijk Noord-Brabant	229	0
Oostelijk Noord-Brabant	243	+43
Limburg-laag	236	+45
Limburg-hoog	278	+73
Nederland	270	+30

Landelijk varieerde dat cijfer van 45 in Kolhorn (NH) tot 28 in Sappemeer (GR). Ook op 36 dagen werd in De Bilt geen meetbare neerslag gemeten (< 0,1 mm) tegen 42 zulke dagen normaal. Klundert (NB) telde 52 van deze droge dagen, Heemstede (ZL) maar 12.

Diversen

De gemiddelde relatieve vochtigheid was in De Bilt met 86 % normaal. De laagste waarde werd in Maastricht op 1 september gemeten en bedroeg 42 %. Het aantal ADS-dagen in De Bilt was 14 (n=9). De gemiddelde zeewatertemperatuur bij Den Helder kwam op 14,1 °C uit, een graad boven normaal.

Warm en (vrij) nat, typerend voor een moderne, 21^e-eeuwse herfst. De winter laat zich bijna raden.

Bronnen

- www.knmi.nl
- Weerspiegel en website VWK
- Klimaatarchief KY / HZ

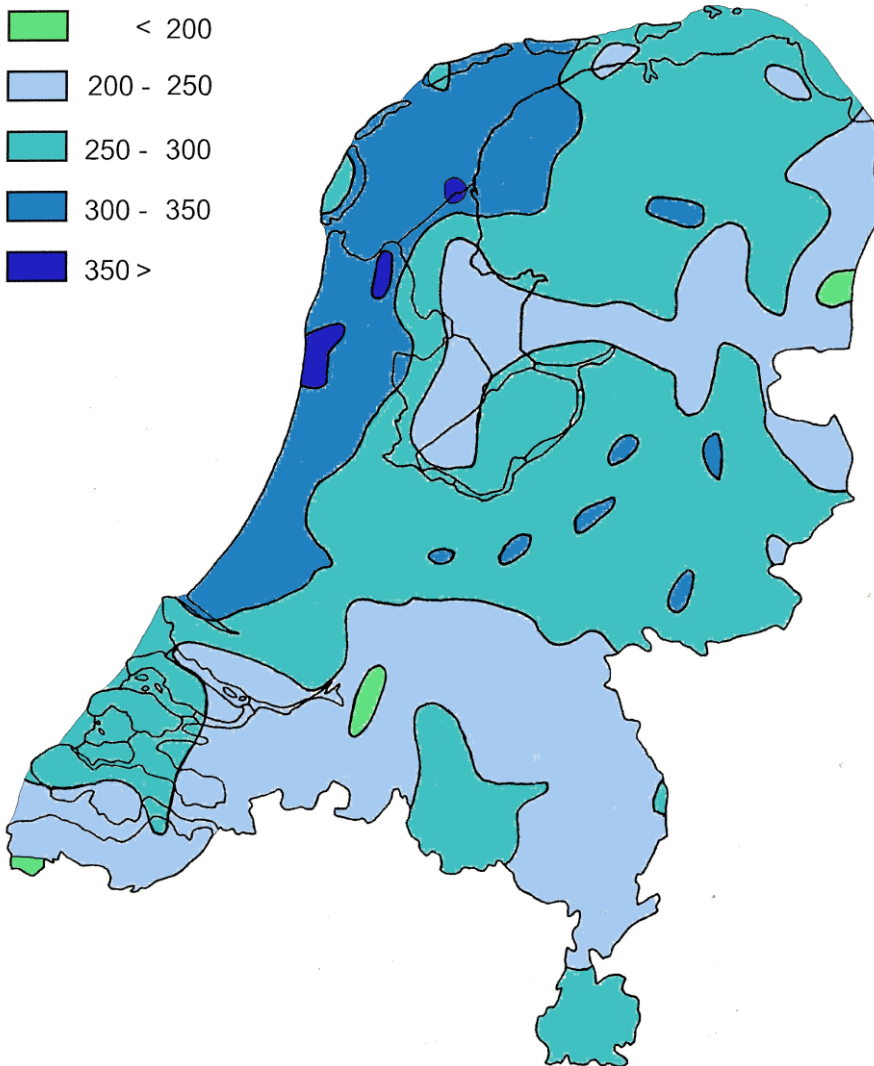
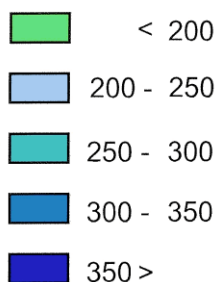

Fig. 10 Neerslag

Gemiddeld	270
Normaal	240
Bergen	391
Nieuwendijk	189

Tabel 13. Neerslag

	september	oktober	november	herfst	normaal
landgemiddelde	98	70	101	270	240
afwijking	+21	-12	+20	+30	
neerslagduur (De Bilt)	52	43	73	168	184
afwijking	+2	-18	0	-16	

Tabel 14. Neerslag (extremen)

	hoogste maandsom	laagste maandsom	hoogste etmaalsom (datum)
september	210 Nijverdal	51 Echt	79 (03) Hellendoorn
oktober	107 Noorbeek	42 Ginneken	56 (10) Schinveld
november	158 Roodeschol	58 Denekamp	37 (22) Nieuwolda